

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Moldergem-Konkelstraat (Zwalm, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2019F223
April 2020

NOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Programma van maatregelen.....	6
1.1	Administratieve gegevens	6
1.2	Synthese	7
1.3	Gemotiveerd advies.....	8
1.4	Conclusie	9
2	Bibliografie.....	10

FIGURENLIJST

Geen gegevens voor lijst met afbeeldingen gevonden.

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 6

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	Aquafin NV Dijkstraat 8 2630 Aartselaar	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Ruben Willaert BV Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Zwalm
	Deelgemeente	Sint-Denijs-Boekel
	Postcode	9630
	Adres	Moldergem / Konkelstraat 9630 Zwalm
	Toponiem	Moldergem- Konkelstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	Xmin = 102679.48 Ymin = 172473.70 Xmax = 103408.62 Ymax = 173134.47
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Zwalm, Afdeling 11/Sint-Denijs-Boekel, Sectie A, nr. 215F (partim), 204F (partim), 114E (partim), 108A (partim), 109C (partim), 132B (partim), 180F2 (partim), 436G (partim), 436H (partim), 437E (partim), Openbare weg Figuur 1	

1.2 Synthese

De initiatiefnemer plant de heraanleg van het bestaande rioleringsnet langsheen het verloop van de Konkelstraat en Moldergem te Zwalm. Gepaard met deze heraanleg wordt een terrein voor grondverbetering aangelegd. Ook wordt ter hoogte van de Peerdestokbeek een bufferbekken aangelegd. In het zuiden wordt een reeds bestaande gracht verbreed. en de grachtkanten en oevers van de Peerdestokbeek geherprofileerd en verstevigd. De geplande werken vormen een potentiële bedreiging voor het bodemarchief over een gecombineerde oppervlakte van 2,03 ha. Daar waar de werken niet samenvallen met de bestaande wegenis of waterloop is het terrein in gebruik als grasland.

Landschappelijk gezien is Zwalm gelegen op de rand van de Vlaamse Ardennen, ten zuiden van de Schelde. De geplande infrastructuurwerken zijn grotendeels gelegen op de overgang van de vallei van de Peerdestokbeek in het westen en de Rekelberg in het oosten. Gelet het verval dient rekening gehouden te worden met de werking van erosie- of accumulatieprocessen. Op de Quartairgeologische kaart is een profielopbouw weergegeven van fijner eolisch sediment dat rust op de afzettingen van het Tertiair. Tegen de Peerdestokbeek dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van fluviatiele afzettingen uit het Holoceen rustend op de laat-Pleistocene afzettingen. Het sediment bestaat uit zandleem. Richting het westen, naar de Peerdestokbeek toe, wordt volgens de bodemkaart het sediment natter en neemt de kleifraction toe. Er kan geen twijfel over bestaan dat het onderzoeksgebied en de omgeving, op de rand van een vertakt beekstelsel, op beduidend hoger gelegen terrein, een aantrekkingskracht hebben gehad op gemeenschappen jager-verzamelaars in de ruime omgeving. Het hoger gelegen terrein in het oosten, dat goed gedraineerd en vruchtbaar is, moet daarenboven zeer geschikt geweest zijn voor vroege landbouwgemeenschappen vanaf het neolithicum. Teneinde de bodemopbouw en bewaringsomstandigheden te evalueren werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Hierbij werden verschillende zaken vastgesteld die significant voor de potentiële kenniswinst bij verder onderzoek. In geen enkele boring werden aanwijzingen waargenomen voor de aanwezigheid van bewaarde bodemvorming, hetgeen vermoedelijk te wijten is aan erosie. Op verschillende plaatsen werd een dunne laag colluvium waargenomen hetgeen niet hoeft de verbazen gezien de hellingsgraad van de omgeving. De aanwezigheid van baksteen in dit colluvium geeft enigszins aan dat dit geen ouder colluvium betreft maar dat het hoogtepunt van het afspoelingsproces gezocht moet worden in de late middeleeuwen of jongere perioden. Oudere sporen zullen hierdoor minder goed tot slecht bewaard zijn. Naast deze aanwijzingen voor bodemerosie wijzen de waarnemingen, en dan vooral diegene langs de Peerdestokbeek op een zeer natte bodemtoestand. Vanwege deze nattere bodemtoestand kan voorzichtig gesteld worden dat het terrein en dan vooral het westelijk deel van het onderzoeksgebied minder geschikt moet geweest zijn voor bewoning in het verleden. Dit wordt enigszins bevestigd door de cartografische bronnen die het terrein als grasland inkleuren.

De historische en cartografische bronnen wijzen op een open en ruraal karakter van de omgeving. Op de Ferrariskaart is het huidige stratenpatroon reeds grotendeels herkenbaar. Het westelijk gedeelte van het onderzoeksgebied is gelegen binnen het moergebied langs de Peerdestokbeek en is op het eind van de 18^e eeuw in gebruik als grasland met hoogstammen. Ten oosten van het huidige traject van Moldergem zijn de hoger gelegen terreindelen in gebruik als akker. Langsheen deze verbindingsas is verspreide bebouwing weergegeven. In het noorden van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de zone voor grondverbetering, is tegen de straatkant een hoeve afgebeeld. Op jonger kaartmateriaal is te zien hoe deze bebouwing in densiteit toeneemt. Op de orthofotosequentie is weinig evolutie merkbaar inzake het landgebruik. Het stratenpatroon is hetzelfde gebleven. De westelijke zone rondom het bufferbekken en de noordelijke zone voor grondverbetering zijn in gebruik als grasland.

Op het onderzoeksgebied of op belendende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving wijzen waarnemingen op het terrein op menselijke aanwezigheid die op zijn minst terug gaat tot het neolithicum. Een tweetal kilometer ten zuiden van het onderzoeksgebied, op het grondgebied van Horebeke werd bij vlakdekkend onderzoek aan de Broekestraat in de jaren '90 lithische artefacten uit het midden-neolithicum ingezameld. Naast deze lithische artefacten werden eveneens nederzettingssporen uit de late ijzertijd en Romeinse periode in kaart gebracht (CAI 500050). Ook een tweetal kilometer ten oosten van het onderzoeksgebied, in een vergelijkbare landschappelijke situatie werden nederzettingssporen uit de Romeinse periode onderzocht. Opmerkelijk is de melding van een lijkbegrafing met bijgiften CAI 500179. Waarnemingen aan de overzijde van de vallei van de Peerdestokbeek, ca. 1,5km westwaarts, geven een gelijkaardig beeld. Ook hier werden resten uit de metaaltijden in kaart gebracht evenals nederzettingssporen uit de Romeinse periode. Opmerkelijk is ook de registratie van kuilen uit de vroege middeleeuwen (CAI 5080607). Naast deze terreinwaarnemingen van hoofdzakelijk nederzettingssporen valt op het kaartbeeld van de CAI een relatief dichte cluster indicatoren weer ten noorden van het onderzoeksgebied. Dit betreft in hoofdzaak de recuperatie van artefacten bij oppervlakteprospecties. Het betreft een veelvoud aan lithisch materiaal uit de steentijden, zonder verdere datering, en de Romeinse periode. De gekende waarden wijzen aldus op een beduidende trefkans inzake sporenarcheologie uit meerdere perioden.

Ter hoogte van de bestaande riolering kan, vanwege de relatief oppervlakkige archeologische situatie uitgegaan worden van een reeds geroerd bodemarchief. Ter hoogte van de verbreding van de zuidelijke gracht is de ingreep dermate beperkt dat verder onderzoek weinig zinvol wordt geacht. Hoewel het bureauonderzoek een zeker archeologisch potentieel heeft aangetoond voor de overige delen van het projectgebied wordt vanwege de waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek (erosie/zeer nat), in combinatie met de onregelmatige vorm en het gefragmenteerde karakter van de geplande ingrepen verder onderzoek weinig zinvol geacht.

1.3 Gemotiveerd advies

Met betrekking tot de geplande werken rioleringswerken te Zwalm worden geen verdere onderzoeksdaden aanbevolen. De kans dat bijkomend onderzoek, in eender welke vorm nog kan leiden tot kenniswinst is te beperkt.

Met betrekking tot de trefkans inzake artefactensites wijzen de waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek niet op gunstige bewaringscondities. Er werden geen resten van bodemvorming waargenomen. Daarentegen werd wel een zekere mate van afspoeling en accumulatie vastgesteld. Vanwege dit gegeven is de kans zeer klein dat verder onderzoek door middel van archeologische boringen in dit geval nog kan leiden tot kenniswinst.

Naast een trefkans inzake artefactensites dient ook rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van resten van bewoning in de vorm van bodemsporen. De waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek wijzen, voornamelijk in het westelijk deel, op een zeer nat terrein dat vermoedelijk minder geschikt was voor bewoning. Daarnaast dient evenzeer rekening gehouden te worden met de vastgestelde erosie. Indien bodemsporen aanwezig zijn binnen de grenzen van het onderzoeksgebied zullen deze minder goed of zelfs slecht bewaard zijn. Indien deze waarnemingen gecombineerd worden met het de onregelmatige vorm van het onderzoeksgebied en het gefragmenteerde karakter van de verschillende ingrepen wordt de kans klein geacht dat bijkomend proefsleuvenonderzoek in dit

geval nog kunnen leiden tot kenniswinst. In het beste geval worden enkele relictten in de vorm van grachten waargenomen die niet meer zijn dan puntwaarnemingen en nooit binnen een ruimer kader onderzocht kunnen worden. Vanwege dit gebrek aan mogelijke kenniswinst wordt een verderlopend onderzoekstraject als weinig zinvol beschouwd.

Uiteraard dienen de opdrachtgever en de uitvoerder van de geplande werkzaamheden zich bewust te zijn van de archeologische meldingsplicht, conform artikel 5.1.4 van het huidige decreet betreffende het onroerend erfgoed.

1.4 Conclusie

De opdrachtgever plant de realisatie van een gescheiden rioleringsstelsel langs de Konkelstraat en Moldergem te Zwalm, terzelfdertijd wordt een bufferbekken aangelegd en grachten verbreed en verstevigd langs de westelijk gelegen Peerdestokbeek. In functie van deze werken wordt een terrein voor grondverbetering aangelegd. Op basis van de gegevens van de bureaustudie, het versnipperde karakter van de ingrepen en de waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek wordt geconcludeerd dat de kans bij verder archeologisch onderzoek, hetzij boringen, hetzij proefsleuven de kans op kenniswinst gering is. Een doorlopend onderzoekstraject wordt als weinig zinvol beschouwd.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

